

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Viite:

Imppola, J. 2020. Rahojen keräilyn ABC, Osa F : F niin kuin Franc eli frangi. Keräilyuutiset 31 (1), 6 - 9.

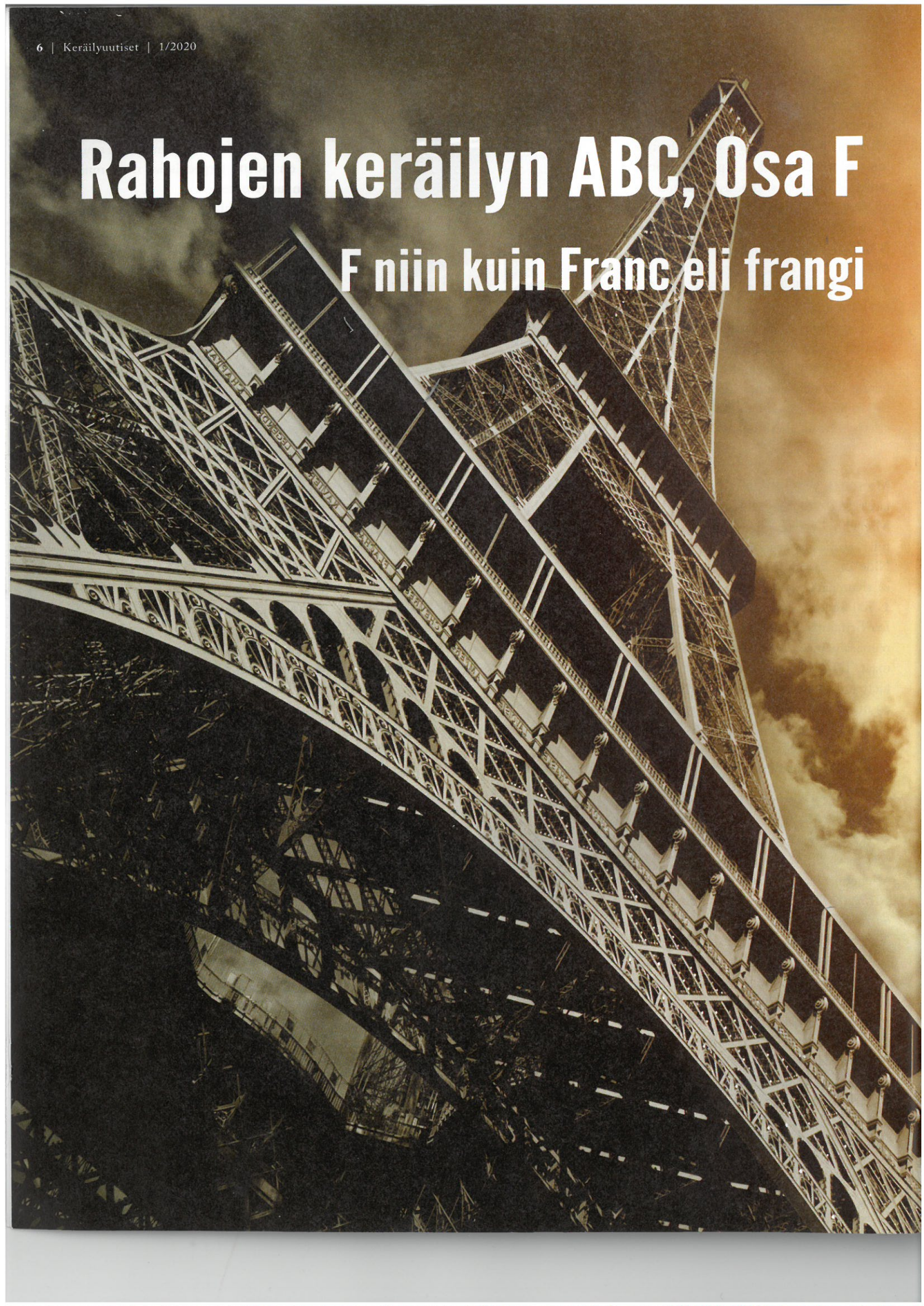

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Rahojen keräilyyn ABC, Osa F

F niin kuin Franc eli frangi

Frangi on ehkä yksi tunnetuimmista rahayksiköistä, ja vaikka frangien ”alkukoti” Ranska vaihtoikin sen euroon vuonna 2002 on frangeja vielä käytössä ympäri maailman Ranskan entisissä siirtomaissa. Alunperin sanan franc uskotaan juontuneen Ranskan keskiaikaisissa kultarahoissa esiintyneestä latinankielisestä tekstistä FRANCORUM REX, joka tarkoittaa hallitsijan tittelä frankkien kuningas. Esimerkkinä toimii Kuvan 1 raha, jonka etupuolella on kuninkaan kuvan lisäksi teksti PHILIPPVS:DEI:GRA:FRANCHORVM:REX.

Ensimmäinen frangiksi kutsuttu raha lyötiin Ranskassa 4. joulukuuta 1360 juhlistamaan Ranskan kuningas Juhana II hyvän paluuta Poitiers'in taistelussa 19. syyskuuta 1356 briteille koetun tappion jälkeen alkaneesta vankeudesta. Rahan etupuolelle on kuvattu kuningas sotaisasti haarniskoituna laukkaamassa ratsullaan miekka kohotettuna. Sotaisan ratsastajan lisäksi kehäkirjoituksena on teksti IOHANNES:DEI:GRACIA:FRANCORVM:REX. Raha sai nimen franc à cheval eli ratsufrangi. Raha lyötiin puhtaasta kullasta ja se vastasi ilmeisesti sattumalta keskiaikaista livre tournois (Tourainen punta) -kirjanpitoyksikköä. Näin ollen tämä uusi

Kuva 1. Philip IV kaunis (1285 – 1314) Denier d'or à la masse, ei lyöntivuotta, lyöty 10. tammikuuta 1296. Paino 6,86 grammaa, halkaisija 31 mm. Rahan markkinahinta on noin 13 000 €

frangina tunnettu kultaraha oli kirjanpitoarvonsa vuoksi hyvin kätevä ja suosittu. Kultafrangeja valmistettiin vain 1340 – 1380, ja tämän jälkeen rahayksikkö frangi jäi käytöstä, vaikka teksti FRANCORVM REX oli käytössä vielä hyvin pitkään. Frangi palasi hopeisena vuonna 1575, jolloin kuningas Henrik III ryhtyi lyötättämään ¼, ½ ja 1 frangin hopearahoja. Rahan etupuolella on kuvattu seppelöity kuninkaan kasvoprofiili ja

rahapajan tunnut A sekä kehäkirjoitus HENRICVS. III. D. G. FRAN. ET. POL. REX. Taustapuolella on kuninkaan monogrammi H sekä kehäkirjoitus + SIT. NOMEN. DOMINI. BENEDICTVM 1575. Hopeinen frangi pysyi tuotannossa vuoteen 1641 asti, vaikkakin Henrik III:n kokofranga leikeltiin vajentamismielessä niin paljon, että niiden tuotanto keskeytettiin vuonna 1586.

Juhana II hyvä (1350 – 1364) Franc à cheval, ei lyöntivuotta, lyöty 5. joulukuuta 1360. Paino 3,82 grammaa, halkaisija 28 mm. Rahan markkinahinta on noin 1 500 €

Seuraavan kerran frangi palasi sitten vahvasti takaisin vallankumouksen melskeissä. Koska oli aika katkoa siteet menneeseen, luotiin uusi rahayksikkö frangi, joka jakaantui modernin desimaalijärjestelmän mukaan 10 decimeen ja edelleen 100 centimeen. Frangeja tehtiin kahtena erilaisena, toisistaan riippumattomana rahana.

Joulukuusta 1789 asti oli valtion kassaa paikattu laskemalla liikkeelle eräänlaisia haltijavelkakirjoja (assignate) periaatteessa kirkolta kansallistetun omaisuuden takaamina domaines nationaux assignaattiseteleinä mitä moninaisimpina nimellisarvoina aina 2 000 livreen asti. Assignaattipaperirahat menettivät kuitenkin nopeasti arvoaan holtittoman liikkeellelaskun takia. Asiaa ei myöskään mitenkään helpottanut Britannian osana sodankäyntiään Ranskaa vastaan toteuttama painoteknisesti varsin yksinkertaisten assignaattiseteleiden erittäin laajamittainen väärentäminen ja väärentöiden laajamittainen levittäminen Ranskaan vuosina 1790 – 1795, joka osaltaan aiheutti assignaateille noin 13 000 % inflaation. Tämä brittien taloudellisen sodankäynnin operaatio oli sekä laajempi ja ennen kaikkea tuhoisampi kuin myö-

Henrik III (1574 – 1589) franc au col fraise, 1575 A (Pariisi). Paino 14,24 grammaa. Halkaisija noin 32–33 mm. Arvo noin 100 €.

hemmin kuuluisaksi tullut Saksan toisen maailmansodan aikana brittitaloutta vastaan masinoima Operaatio Bernhard.

Vuonna L'AN 3 (1793) ryhdyttiin

laskemaan liikkeelle assignaattiseteleitä arvoiltaan 100, 750, 1000, 2000 ja 10000 frangia, ja niiden ”menestys” ei ollut juurikaan edeltäjiään parempi.

*10 000 frangin domaines nationaux -assignaattiseteli Nivose-kuun 18 päivänä L'AN 3 (7. tammikuuta 1795). Koko 125 mm * 187 mm. Kokonaispainos 1 254 000 kpl. Arvo hyväkuntoisena noin 100 €.*

Lisäksi vuonna L'AN 4 (1795) laskettiin lisäksi liikkeelle Trésorerie Nationale -seteleitä arvoiltaan 25, 50, 100, 250, 500 ja 1 000 frangia. Vuonna 1796 inflaation syömät domaines nationaux-assignaattifrangit vedettiin liikkeestä ja ne korvattiin 25, 50, 100, 250 ja 500 frangin-mandat territorial-assignaattiseteleillä, jotka olivat edellisiäkin pahempia inflaatioseteleitä. Lisäksi kiertoon ilmestyi 2, 5 ja 10 frangin varsin yksinkertaisia assignaatteja, joista vain 5-frangiset olivat aitoja – ja niidenkin joukossa oli väärennöksiä!

Vuonna L'AN 4 (1795 – 96) alkoi hopeafrangien tuotanto 5 frangin hopearahalla (joka oli likimain vastine vanhan vallan noin 29-grammaiselle pääraha eculle), jolloin hopeafrangista tuli koko valtion vakaa hopeakantainen pääraha. Hopearahasarjaa täydennettiin pienemmillä arvoilla, kunnes käytössä oli metalirahoja 1 centimestä 5 frangiin.

*Ala-alppien tasavalta,
20 frangia L'AN 9 (1800).
Paino noin 6,45 g 900 o/oo
kultaa. Suosittu keräilykohde
ja hintataso 1 000 – 1 500 €.*

Ranskan vakiinnutettua hopeafranginsa otettiin frangi-niminen raha käyttöön niin Ranskan naapurialueilla ja laajemminkin ranskankielisessä maailmassa. Ensimmäisenä löi kuitenkin frangimääräisiä kultarahoja lyhytaikainen (kesäkuu 1800 – syyskuu 1802) Ala-alppien tasavalta (Subalpine republic / Piedmont), jonka mandaatilla lyötiin hopearahojen lisäksi Torinossa 20 frangin kultarahoja vuosina L'AN 9 (1800) ja L'AN 10 (1801).

Lisäksi löi Helvetian tasavalta lyhyen olemassaolonsa aikana (1798 – 1803) Batzen-arvoisten kolikoiden ja 4 Frankenin hopearahan lisäksi 16 ja 32 Frankenin kultarahat vuonna 1800; kuitenkin Helvetian tasavallan Franken poikkesi painoltaan huomattavasti ylöspäin Ranskan frangista ja myöhemmästä Sveitsin Frankenista.

Frangin tarinan loppuosa artikkelisarjan seuraavassa osassa G niin kuin Germinaalifrangi.

Jorma J. Imppola

5 frangin hopearaha vuodelta L'AN 4 (1795-96). Paino 24,75 grammaa, halkaisija 37 mm. Kuvan loistokuntoisen rahan arvo on yli 4 000 €.

